

SØGER LÆRDOM VED LÆSNING OG VED TRO

NUMMER 4 | 15. FEBRUAR 1936 | 85. AARGANG

JORDEN OG MENNESKET.

Tale af nu afdøde Dr. *James E. Talmage* af de Tolvs Raad, holdt i Salt-Sø-Staden den 9. August 1931.

I Begyndelsen skabte Gud Himmelen og Jorden, og Jorden var øde og tom, og der var Mørke over Afgrunden, og Guds Aand svævede over Vandene. 1. Mosebog 1. Kap. 1. og 2. Vers.

Et hvilket som helst Spørgsmaal om, hvor naar denne Begyndelse var, er ganske forgæves, fordi det er umuligt at besvare. For det første har vi ingen Tidsregning eller Midler, ved Hjælp af hvilke vi er i Stand til at naa tilbage gennem Tidsaldrene til det Punkt, hvor Tid, for saa vidt denne Jord angaar, begyndte. Aar er ligesaa utilstrækkelige og uanvendelige i et Forsøg paa at beregne de forskellige Stadier af Jordens Udvikling, som Mile er for Astronomerne i deres Forsøg paa at udregne Distancerne i Himmelrummet. De anvender Lysaar i deres Beregninger. Et Lysaar er den Distance, som en Lysstraale tilbagelægger paa et Aar, naar den farer med en Hastighed af 186.000 Mile per Sekund. For det andet har vi ingen Oplysning om, hvilket Punkt eller Stadium i Jordens Dannelse eller Udvikling, der omtales som »Begyndelsen«. Hvad er en Begyndelse? Det meste, der kan siges, er, at det er en ny Start fra det, der er gaaet forud, op til det Tidspunkt vi kalder Begyndelsen, og Begyndelse er en

Ende paa det, der gik forud, ligesom enhver Fuldforelse af noget er en Begyndelse paa noget storre, hojere end det forbigangne.

JORDEN ÆLDRE END MENNESKET.

Hos den tænkende Læser vil der ingen Misforstaaelse være angaaende Begyndelsen, omtalt i de to første Vers af Bibelen, og Menneskets Skabelse eller Fremkomst paa Jorden, for i Skriften læser vi tydeligt nok om Trin efter Trin i Jordens Udvikling, ved hvilken den efterhannden blev skikket for Planteliv, Dyreliv og endelig Mennesket.

Enten eller Videnskaben har været i Stand til at danne sig noget Begreb om Maaden, hvorpaa Jorden dannedes og fik Eksistens som en Klode i Himmelrummet, har mindre at betyde. I mange Aar troede man, at Jorden var blevet dannet af overhedede Gasarter, som ved Afkoling blev en flydende Masse, der ved videre Afkøling antog fastere Form; men denne Teori har i de senere Aar maattet vige for den Tanke, at Jorden som en Himmelkugle er samlet af Bestanddele, der tidligere var spredt i Himmelrummet.

En Ting véd vi for baade aabenbaret og udgransket Sandhed, det vil sige, baade Skriften og Videnskaben fortæller os, at Plantelivet gik forud for Dyrelivet paa Jorden og Dyrelivet forud for Mennesket.

LIV OG DØD FØR MENNESKETS FREMKOMST.

Ifolge Geologernes Opfattelse har Jorden i uberegnelige Tidsperioder gennemgaaet en Forberedelse, hvori utallige Generationer af Planter og Dyr har eksisteret i uhyre Mængder og har bidraget ved selve deres Legemers Substans til mange af Jordlagenes Dannelse, som de endnu findes.

De ældste eller tidligste Sten, som findes i Landmassen, viser de forstenede Levninger af levende Organisme — Planter og Dyr. Kullagene, som har og har haft saa mægtig en Betydning for Industrien i Verden, er dannet af stærkt sammenpresset og kemisk omdannet Plantevækst. Vore Kridtlejer og mange af vore Dybso Kalkstensdannelser indeholder de skeletmæssige Levninger af Dyr — Dyr, der levede og dode Tidsaldre efter Tidsaldre, for Jorden var skikket til Bolig for Menneskene.

FRA DET SIMPLE TIL DET MERE KOMPLICEREDE.

Fra de forstenede Levninger af Planter og Dyr, som findes i Jordens Stenmasse, peger Geologerne hen paa én bestemt Orden i Rækkefolgen af Livets Legemliggorelse, idet de ældre eller tidligere Formationer fremviser kun Levninger

af Organismer af den simpleste Konstruktion saavel af Planter som Dyr. Disse lavere Arter levede i Vandet, Livsformer paa Landjorden forefindes senere. Forskellige af disse tidlige, simple Livsformer eksisterer endnu, forandret en Del paa Grund af de skiftende Omgivelser.

Geologerne siger, at disse simple Plante- og Dyrelegemer blev efterfulgt af andre mere komplicerede; paa Jordens uforgaaelige Stentavler læser de Historien om en Udvikling fra den enkelte Celle (Protosoan) til den højeste Form af Dyrelivet — fra Tangen paa Havbunden til den blomstrende Plante — til Rosen, Æbletræet og Egen.

Hvilken fortryllende Historie er ikke aftegnet paa disse Jordskorpens Stentavler, og Geologerne, som ved langt, taalmodigt og ihærdigt Studium har lært at forstaa lidt af det Sprog, hvori disse Sandheder er optegnet, finder Teksten illustreret med Billeder, hvis Paalidelighed i de mindste Enkeltheder overgaar vor moderne Gravørkunst. Billederne i Stenen er Originalen, det andet kun Efterligninger.

Paa belejlig Tid kom Kronen paa denne Skabelsens Rækkefølge — Mennesket. Hvad denne vigtige Begivenhed angaar er vi fortalt, at Videnskab og Teologi staar i aaben og uforsonlig Konflikt; men en saadan Udtalelse mener jeg dog er Overdrivelse; og Uoverensstemmelser, som volder os Besværligheder nu, vil formindskes eftersom vi faar mere Kundskab angaaende Sagen. Skaberen har skrevet i Jordens Stenmasser en Historie for Mennesket at udgranske; men han har ogsaa talet direkte angaaende Hovedstadierne i den Udvikling, som har gjordt Jorden til det, den er. De to Beretninger kan ikke fundamentalt staa i Opposition til hinanden — den ene kan ikke modsige den anden; men Menneskets Opfattelse og Udlæggelse af den ene eller den anden kan være meget fejlagtig.

ADAM EN HISTORISK PERSONLIGHED.

For saa vidt som Historien om Mennesket paa Jorden angaar, begynder Skriften med Beretningen om Adam. Det er sandt, at Geologerne kender ikke Adam ved Navn; men de kender og taler om Mennesket som en tidlig og vedvarende Form af Liv paa Jorden, over alle andre levende Ting saavel i Fortiden som i Nutiden.

Vi tror, at Adam var en bestemt Personlighed, der staar som Stamfader til sin Race. I mine Tanker er Adam en historisk Personlighed og ikke en forhistorisk Skikkelse, ukendt og ubestemt.

Hvis Ushers Krønike er rigtig eller nogenlunde rigtig, saa begynder Historien, som den findes i den hellige Skrift, cirka

4000 Aar for Kristi Fodsel. Vi, som en Kirke, tror, at Tidsregningen fra Kristi Fodsel indtil nu er rigtig — nemlig 1931 Aar — ikke fra 1. Januar, men fra den Maaned, som blandt Hebræerne kaldtes Nison eller Ahib, og som svarer til den sidste Del af Marts og den forste Del af April. Saa vi tror, at vi lever i det 1931te Aar efter Kristi Fodsel og det 5931te Aar efter Begyndelsen af Adams Historie. Optegnelsen om Adam og hans Efterkommere er den eneste skiftlige Beretning, vi har angaaende Menneskets Tilstedekomst paa Jorden; men vi har en stedse voksende Masse af Kundskab angaaende Menneskets tidlige Vaner og Færden, deres Værktøj, deres Arbejde og Kunstfærdighed, angaaende hvilket Skriften, som vi har modtaget indtil nu, intet beretter.

Lad os ikke prove at vriste Skriften i et Forsog paa at bortforklare det, vi ikke kan forklare.

De første Kapitler i Bibelen var ikke skrevet som Lærebog i Geologi eller Oldgranskning, heller ikke som Lærebog i Videnskab angaaende Jorden eller Mennesket. Den hellige Skrift vil bestaa, mens Menneskets Opfattelser og Teorier ændres og skiftes ved nye Opdagelser. Vi viser ingen Ærbødighed imod Skriften, naar vi misbruger den ved fejlagtig Fortolkning.

FØRSTE OG UNDERORDNEDE AARSAGER.

Der har været megen Diskussion angaaende den angivne Konflikt mellem den videnskabelige Lære og det aabenbarede Ord angaaende Menneskets Oprindelse. Lad os erindre, at Ordet Oprindelse er næsten altid anvendt i en forholdsmæssig Betydning. Menneskets Forstand fatter ikke den underliggende Tanke i en absolut, første Oprindelse. Enhver Tildragelse, som Mennesket har været Vidne til, er Resultatet af en tidligere virkende Aarsag eller Hensigt, og denne Aarsag eller Hensigt var igen Resultatet af en tidligere Aarsag. Maaske har vi aldrig været i Stand til at spore en Virkning tilbage til sin forste Aarsag. Et Menneske siger maaske, at han kender Egens Oprindelse, fordi han véd, at den sprang fra et Agern; men var Agernet ikke Frugten af en tidligere Eg og er saaledes kun en Fortsættelse og ikke en Begyndelse. Der er noget fortryllende i Tanken om en Begyndelse. Fortsættelsen af en Udvikling en Gang paabegyndt er mindre mystisk end dens Begyndelse.

Det er ikke tilstærkkeligt at hevise Virkninger til den forste store Aarsag; det er utilfredsstillende og ikke altid ærbodigt at besvare Sporgsmaal om, hvorledes Ting er blevet til, hvad de er, ved at sige, at Gud har skabt dem saaledes. Et saadant Svar har det videnskabelige Menneske ingen

Taalmodighed med. Det Faktum, at alle Ting er skabt af Gud, og at al Naturens Udvikling har sit Ophav i ham, som styrer det hele efter sine bestemte Love og Regler, er for Videnskabsmanden en selvindlysende Sandhed og behøver ingen Argumenter. En Botanist véd, at Gud lader Planterne vokse; men han, svage Menneske, ofrer sin Tid og Energi paa at lære lidt om Maaden, hvorpaa Gud lader udføre dette store og vidunderlige Mirakel. Geologen véd, at Gud skabte Jorden, men giver den største og bedste Del af sit Liv hen for om muligt at udstudere, selv i ringeste Grad, Maaden, som Skaberen anvendte i Frembringelsen af denne underfulde Verden. Astronomen, som stirrer ud i det stjernebesaaede Himmelrum, ser billedlig talt Herren den evige og almægtige vandre i sin uendelige Majestæt og Magt, og i Ydmyghed stræber han at lære en lille Smule angaaende, hvorledes Gud udarbejdede og styrer Universets store Vidundere.

Mennesket bliver vis i Forhold til, hvad han lærer angaaende Guds Veje. At være i Stand til at tænke, som Gud tænker, at forstaa selv i mindste Maade hans Hensigter er i den Grad at blive ham lig, og for saa vidt at berede sig selv for en Tilværelse i hans Nærhed.

Videnskabsmanden er beskæftiget i sit Studium med underordnede Aarsager — Love, Midler og Regler, ved hvilke Gud udfører sine Undergerninger, og i sine travle Undersøgelser tør han knap løfte Øjet op imod den store, første Aarsag — den evige Magt, som staar bagved, og som styrer alle de underordnede Aarsager eller Naturens Love.

MENNESKETS OPRINDELSE.

Spørgsmaalet, som saa ofte er rejst angaaende Menneskets Oprindelse, er nødvendigvis ikke en Forkastelse af den Tro, at Mennesket kom paa Jorden ved guddommelig Hensigt, Vilje og Styrelse. Spørgsmaalet er, under hvilke Forhold og hvorledes kom Mennesket? Der er mange, som paastaar, at Mennesket kom gennem en lang, fortsat Udvikling fra lavere Livsformer og er saaledes i Slægtskab med Dyrene. Andre fastholder, at Mennesket er forskelligt fra alle andre jordiske Skabninger af lavere Rang, ikke alene i Udvikling, men ogsaa i Slægt — at det er ikke en af Dyreverdenen, og derfor er dets Fremkomst i ingen Forstand et naturligt eller nødvendigt Resultat af tidligere Dyreliv. Diskussion over dette Emne har ofte resulteret i Bitterhed og Uvilje, fordi Trangen til at naa Sandheden har været overskygget af Lysten til at triumfere som Vinder i et Argument.

Naar vi taler om Menneskets Oprindelse, menes som Regel Skabelsen af det menneskelige Legeme; og af alle de Fejl-

tagelser, Mennesket har begaaet angaaende sig selv, er det en af de største og værste Fejltagelser, at man antager Legemet for at være Manden. Legemet alene udgør ikke Manden mere end Frakken Legemet. Mennesket som en personlig Intelligens eksisterede længe før, dets jordiske Legeme blev dannet og vil eksistere efter, at Legemet er smuldret hen. Lad det ikke antages, at Troen paa Menneskets aandelige Tilværelse er bygget paa Skriftens Autoritet alene; tværtimod er det i Harmoni med den bedste videnskabelige og filosofiske Tankegang for Tiden at tro, at Mennesket bestaar af Aand og Legeme, og guddommelig Aabenbaring har gjort det klart, at Aanden og Legemet tilsammen udgør Menneskesjælen.

Vi har ondt ved at fatte Udviklinger, til hvilke vi ingen Sidestykke kender i noget lignende. Selv om det var muligt for os at kende Enkelthederne i Maaden, hvorpaa det menneskelige Legeme blev dannet og udstyret med Forplantningsdygtighed til Racens Forsættelse, vilde det i Virkeligheden kun kaste lidet Lys over Spørgsmaalet angaaende Menneskets egentlige Oprindelse. Vi véd kun meget lidt om de Ting, der ligger udenfor den Klode, som vi bebor, med Undtagelse af det, der er blevet aabenbaret ved en højere Magt og Intelligens, som staar over Mennesket. Selv om det antages, at Mennesket er det endelige Resultat af en Udvikling fra lavere Livsformer, véd vi, at det menneskelige Legeme i Dag er i selv samme Form og Figur som dets Aand med Undtagelse af Forkrøblinger og Beskadigelser. Det fuldkomne Legeme er Genparten af den fuldkomne Aand, og disse to udgør Sjælen.

MED HVILKEN STANDARD.

Meget beror paa, med hvilken Standard vi bedømmer, om en bestemt Organisme skal kaldes af høj eller lav Rang. Bedømmes vi efter Evne til at flyve, hvori Fuglene udmærker sig, kommer Mennesket til at staa paa et meget lavt Trin; bedømmes vi efter Føddernes Hastighed, staar vi langt tilbage for Hesten, og i Styrke langt under Elefanten og mange andre Dyr; og endda hersker Mennesket over alle levende Ting paa Jorden. Paa mange forskellige Punkter af Legemsbygning staar Mennesket lavt, hvis vi bedømmes alene fra en Standard af Pattedyrenes Anatomi.

Igennem Jordens Tildannelsesperioder blev den et passende Opholdssted for Guds Sønner og Døtre, og Adam fremkom paa Jorden; men Begyndelsen paa Menneskets jordiske Tilværelse var ikke Menneskets Begyndelse, det havde levet

for og skal leve efter, at Jorden er forgaaet, og vi har faaet efter Forjættelsen en ny Himmel og en ny Jord.

MENNESKET OG ABERNE.

Der er fremkommet Paastand fra forskellige, at Mennesket nedstammer fra Aberne; men Videnskaben godkender ikke denne Teori. De mest radikale i den Henseende gaar ikke videre end at sige, at den Lighed, der findes i Legemsbygningen af Mennesket og visse Aber kunde antyde Muligheden af, at begge nedstammede fra samme Forfædre; men mellem Aberne og Mennesket er der mere bestemt Forskel end Lighed.

Det er sandt nok, at Mennesket ikke overgaar i Styrke eller Hurtighed; men i sine gudgivne Aandsevner og Fornuft og i sine højere Bestræbelser. James D. Dana, som indtil sin Død var regnet for en af Amerikas mest fremragende Geologer, sagde: »Menneskets Oprindelse har indtil nu ikke faaet nogen fyldestgørende Forklaring fra Videnskaben— dets store Lighed i Legemsbygning med Menneskeaberne kan ikke benægtes, de har det samme Antal Knogler paa to nær, og Knoglerne er ens. Musklerne er nærmest de samme — begge bærer deres Afkom i Armene — disse Ligheder hentyder til en fælles Stamfader. Men Forskellen, i Særdeleshed hvor Menneskets Legemsbygning udarter sig ved at bevæge sig paa hele Fodsaalen samt Tændernes Konstruktion er uomstødelige Beviser for, at Mennesket ikke nedstammer fra nogen eksisterende Abeslægt. Dertil kommer Menneskets oprejste Holdning. Dyrene, Aberne indbefattet, har stærke Muskler i Nakken og paa Halsen for at bære Hovedet i en horizontal Holdning. Mennesket har ingen saadanne Muskler, endvidere den store Hjerne, Fornuft og moralske Begreber, dets Stemme og Tale giver det ubetinget Pladsen som Hersker over Dyrelivet paa Jorden. I denne ophøjede Stilling er Mennesket i Stand til at anvende Naturen som sin Medhjælper og tillige som sin Læremester og finder stadig Glæde og Behag i dens Harmonier og Aabenbaringer.

»Hvad end Resultatet af videre Undersøgelser bliver, føler vi os forvisset om en højere Magts Indgriben over Naturen i Menneskets Udvikling og tror, at selve Naturen eksisterer ved Guddommens Vilje og evigt virkende Kraft — at al Naturens Storhed, Skønhed og Harmoni er Beviser paa hans Visdom og Magt eller, som Wallace har sagt, at hele Universet ikke alene er afhængig af, men i Virkeligheden er Viljen af en Overhøjhed i Intelligens, Naturen med Mennesket, som Toppunktet af sine Slægter er ikke noget Myste-

rium.« James D. Dana, Manual of Geology (Haandbog i Geologi) 4de Udgave, Side 1036.

MENNESKETS PLADS I NATUREN.

Den samme Forfatter har skrevet: »Mennesket var det første Væsen i den geologiske Rækkefølge, som var i Stand til at opnaa en intelligent Oversigt over Naturen og en Forstaaelse af dens Love; den første, som var i Stand til at udvide sin Magt ved at anvende Naturens Kræfter i sin Tjeneste og derved gøre den svage stærkere end alle mulige dyriske Kræfter; den første, som var i Stand til at udvinde Glæde fra Sandhed og Godhed, at opfatte evig Ret, at række ud efter Kundskab om sig selv og Gud, og defor den første til at kende Lydighed eller Ulydighed imod moralske Love, og den første, som var i Stand til Nedværdigelse af sin moralske Natur gennem sine Lyster og Begær.

JORDEN OG MENNESKET.

»Der findes i Mennesket et aandeligt Element, som Dyrene ingen Del har i. Dets Evner, som muliggør endeløs Fremgang — dets Tanker og Ønsker, som ser fremad og opad, endog ud over Tidens Grænser — dets Anerkendelse af aandelig Eksistens og en Guddom, bevidner alt sammen en Natur, der er delagtig i det uendelige og guddommelige. Mennesket er knyttet til Fortiden ved Livets System, af hvilket det er den sidste og kronende Skabning. Men, ulig alle de andre Arter af dette afsluttende System af det forbigangne, gennem sin aandelige Natur, er mere tilknyttet den aabnende Fremtid.« — Dana, Side 1017—18.

EN SENERE AUTORITET.

Lad mig henvise til en senere Autoritet end Dana. Blandt alle levende Mænd, som har beskæftiget sig med Menneskets Naturlære, er der ingen, som har holdt fastere ved Darvins og Lamarks Teorier end Dr. Henry Fairfield Osborne.

I omtalte Teorier blev det sagt, at Mennesket nedstammede fra træklatrende, abelignende Forfædre. I sin Afskedstale som Præsident for Amerikansk Forening for Videnskabens Fremme December 1930 bekræfter Dr. Osborne Uholdbarheder af de Anskuelser, som han saa længe og saa stærkt havde forfægtet. Han anser det menneskelige Skelet, udgravet ved Piltdown, Sussex, England, som typisk af det første Menneske, der var efter alle bestemte Kendetegn Menneske, og ikke delvis Menneske og delvis Abe; men den store Hjerneskal med andre Beviser for større Aandsvirksomhed ligestiller det med forskellige nulevende Racer. Dog holder

Dr. Osborne paa en fælles Oprindelse af Mennesket og Aberne langt tilbage i Urtiden. Saaledes opdukker Teorier, holder sig for en kort Tid og forsvinder som en Nats Svampevækst; ikke destomindre tjener de et Formaal som midlertidig Hjælp til Menneskets Tænken og Stræben.

TIDSSPØRGSMAALET.

Den fremstaaende Forskel mellem dem, der antager de første Kapitler i Bibelen, som den eneste paalidelige Oplysning angaaende Jordens og Menneskets Skabelse, og de geologiske Studerende, som finder Skriften ufuldkommen og utilstrækkelig i sin Beretning, er Tiden, Mennesket i en eller anden Form har levet paa denne Planet.

Geologer og Antropologer paastaar, at hvis Adams Slægt begyndte for kun 6000 Aar siden, maa der have været andre Menneskeracer paa Jorden længe før den Tid, uden derved at benægte Rigtigheden af Historien om Adam og hans Efterkommere, hvis den kun regnes som Historien om Adams Slægt.

Denne Tanke forudsætter — ved Anvendelse af Dana's Bekræftelse allerede henvist til — at en Indgriben af en højere Magt end Naturen fremstillede og satte Adam paa Jorden.

Det maa her bemærkes, at ingen Udjævning af disse to modsatte Anskuelser er blevet udarbejdet til Tilfredsstillelse for begge Parter. Vi har endnu ikke lært at anvende Aar og geologiske Tidsperioder i noget tilsvarende Forhold undtagen i Beregninger, der fuldstændig savner et hvilket som helst bestemt Grundlag.

(Fortsættes i næste Nummer.)

JOSEPH SMITHS IDEELLE SAMFUNDS-ORDNING.

Et utdrag av John Henry Evans's bok: »Joseph Smith, en amerikansk profet«. Oversatt av br. *Erling Magnesen.*

En av »Mormonprofeten«s dypeste uttalelser og antagelig den mest revolusjonere er denne, at »hvis menneskene ikke er likestillet i de jordiske ting, kan de ikke bli likestillet i opnåelsen av de himmelske ting«. Det er en drøi påstand og bringer en til å tenke.

Blandt de store religionslærere er tre adskilte typer fremtredende.

For det første har vi ham, som forsøker å løse problemer ved flukt. Nedtrykt av livets mysterier eller pint av korupsjonen og uretferdigheten rundt sig, søker han fred og godhet i et tilbaketrukket og innadvendt liv. Et klassisk eksempel på denne type er funnet i den Øst Indianske Gautama.

Inntil han var 29 år hadde denne rikmannsson Gautama levet et sorgløst og dovent liv. Da så han for første gang fattigdom, søykdom og død. Hans øine blev åpnet. Han forlot sine rikdommer, sin sosiale stilling, sin kone og sitt nylig fødte barn og »vandret alene«, som Hr. H. G. Wells sier, »som historiens ensomste figur kjempende efter lys«. Først søkte han dette lys gjennem den ytterste askese, efter sin rases skikk. Han fastet, gikk uten søvn og pinte sitt legeme, til han var i bevistløs tilstand. Men han fandt snart ut, at sannhet ikke vilde bli funnet på denne måte. Tilslutt, i skyggen av et stort tre, åpnet et nytt syn sig for ham, i hvilket livet blev klargjort.

Så har mannen, som vil fjerne sin tvil og opnå fred gjennem det Professor Carver kalder »snakk«. Augustin er et godt eksempel på dette. Augustin var ikke bare den flinkeste, men også den som hadde mest innflydelse av fædrene. Født i midten av det fjerde årh., levde han et varierende og merkelig liv. Først i utsvevelse, hvorefter han erfarte store indre kamper, for så å ende som en berømt predikant og skribent, som hans utdannelse hadde skikket ham til. Med si fars, en hednings kraftige følelsesliv, og sin kristne mors åndelige natur blev han i en alder av tre og tredive år omvendt av Ambrose, biskop i Milano. Han utøvet, som prest, siden som hjelpeprest og senere som biskop i Hippo, stor innflydelse på sin tid. Dog var det gjennem sin mengde skriverier, at han utøvet den største makt. I et tusen år leste den kristne verdens ledende tenkere hans arbeider og var meget påvirket av dem — spesielt to av reformatorerne, Calvin og Luther.

Så har vi den mann, som besvarer sine spørsmål, ikke bare med tanker og ord som en utvei, men ved direkte handling. Idet han mangler Jesu store tålmodighet til å vente må han nødvendigvis *gjøre noe*, og gjøre det *nu*. Joseph Smith var av denne type. Ikke så å forstå, at Mormonlederen ikke funderte og skrev og snakket en hel del. Vi kjenner til, at han av naturen hadde et reflektrende temperament. Han var en rastløs intelligens. Den hadde det altid travelt med et eller annet, som kunde tjene til hans folks velferd. Han talte også meget offentlig. Hvis vi hadde alle hans prekener, vilde de beløpe sig til millioner av ord, uten gjentagelser. Hvad angår hans skriverier, så inneholder Mormons Bok mer end et hundrede og førti tusen ord; Paktens Bok har mer end et hundrede og

femti tusen ord; og historien, uten å ta med »åpenbaringene«, overgår en million ord.

Profeten var dog ikke tilfreds med kun å ha en mening om en git sak; heller ikke var han slåt tiltåls med at hans underordnede fikk ideen ihende og så vente til disse satt den ut i praksis; men han måtte selv sette det maskineri igang, som skulde frembringe hans foreslåtte forandringer.

Såsnart som han derfor hadde unnfanget den ideelle sosiale retferdighet i sin religiøse organisasjon, påbegynnte han dens anvendelse blandt sine disiple. Åndsmakten må ha fritt spillerum hos hans følgesvenner; det konkurerende system i materielle affærer stod iveien; derfor må det konkurerende system gå og det må gå nu.

I dette avsnitt skal vi se på de grundleggende ideer i hans foreslåtte økonomiske orden, for i neste avdeling å diskutere deres praktiske anvendelse.

Det fundamentale begrep i Joseph Smiths hjerne var menneskehetens åndelige gjenfødelse, tatt en ting ad gangen. Han vilde omdanne menn og kvinner, så at de åndelige krefter inne i dem kunde bli frigjort til å møte de åndelige makter i universet og således bringe tilveie det »liv i overflød«, som Jesus talte om. Dette er Mormonprofetens religiøse filosofi i et nøtteskal.

Men hvorledes kan en mann med en tom mave konsentrere sig om det åndelige? Eller en mann uten arbeid, eller et arbeid som han ikke liker, eller et arbeid ved hvilket han ikke kan tjene nokk til å leve skikkelig? Eller en mann med frykt for sykdom, alderdom og stadig mangel av det nødvendige slitende i sine hjertestrenger? Eller et litet barn, som tages ut av skolen og inn i fabrikken for å hjelpe til med familjebudgettet? Eller en enke som har to arbeider å utføre, en å sette hjemmet iorden, og den annen å sørge for brød og smør til en stor flokk barn? Eller på den annen side, hvorledes kunde en mann leve et åndelig liv som fikk sine penger ved å utbytte den fattige? Hvem så makt kun gjennem pengeverdier Eller kvinnen hvis eneste bekymring er, om hennes hat passer hudfarven; hvad hun skal servere ved middagen eller teen; eller hvorledes hun best kan gifte bort sine døtre, med hvilket hun mener, i de rette kredser? Eller den unge mann som nettop trer ut i livet og som over alle ting ønsker å komme frem i verden som efter hans forståelse er å skaffe sig penger?

Her er hvad Profeten sa om de rike og fattige.

Den første paragraf kan finnes i Mormons Bok, som han publiserte, da han var 24 år, den annen i hans pakter og lærdommer (Paktens Bok):

»Ve de rike, som er rike på denne verdens gods, thi fordi de er rik, forakter de de fattige, og de forfolger de ydmyke, og deres hjerter henger ved deres skatter, og således er deres rikdom deres Gud. Og se, deres rikdom skal forgå tillikemed dem.«

»Ve eder I rike, som ikke vil gi de fattige av eders formue, thi eders rikdom vil forderve eders sjele, og dette skal være eders klagemål på hjemsokelsens, dommens og vredens dag; hosten er forbi, sommeren er endt og min sjel er ikke frelst!«

»Ve eder I fattige, hvis hjerter ikke er sønderknust og hvis ånd ikke er angergiven, hvis buk ikke kan mettes, som ikke holder eders hender fra andres gods, hvis oine er fulde av begjerlighet og som ikke vil arbeide med eders egne hender. Men velsignet er de fattige, som er rene av hjertet, hvis hjerter er sønderknust og hvis ånd er angergiven; de skulde se Guds rike komme med kraft og stor herlighet til deres befrielse; jordens fedme skal høre dem til.«

Disse veaktige uttalelser påfulgtes av nogen forklarende vink til bibringelse av en solid grunnvold for Smith's idé.

For det første hadde mennesket ingen naturlig rett til å »eie« noget materielt, minst av alt tilrive sig ting rett under oinene på sin nabo, blot fordi han var underlegen i styrke og klarsyn. Det var fremgangsmåten i jungelen. Hvis et menneske »eide« noget i det hele tatt, så var det fordi dette privilegium var gitt det av gruppen som eide alt. I lengste laget var en mann kun en »forvalter«. Han stod ansvarlig overfor gruppen, likesom disse var ansvarlig overfor Gud og for hverandre.

Det var i full forståelse med denne fundamentale idé til Profeten, at Brigham Young sa den første dag, Mormonerne ankom til det, som nu er kjennt som Utah, efter at han hadde ledet dem dertil: »Det er ingen mann her som har noget land å selge. Han eier det ikke. Vi eier det. Hvert familjehode skal få sitt land opmålt til sig — alt hvad han trenger og kan ta vare på. Vannet følger med jordstykket. Tømmeret i fjellene tilhører også oss alle, ikke bare til en mann, og vi skal si fra hvortid og under hvilke omstendigheter det kan nedskjeres.«

For det annet hadde hvert menneske krav på å ha føde, å ha klær, og et hus til å bo i — på betingelse av at det var villig til og istand til å arbeide for disse nodvendigheter. Gud beredte jorden for menneskene, ikke for en mann alene, eller for en klikke menn, det samme hvor mektig — men for *hele* menneskeheten.

Der var både »nokk endel tilovers« av materielle goder i verden. Vanskeligheten lå i deres tilgjengelighet. Joseph Smith vilde blit forskrekket, som vi alle er, over det skuespill

som fremvises idag, med millioner i nød, mens lagrene holder på å sprenges av hvete, med millioner som skjelver av kulde, mens kullminene er i stilstand av mangel på kjøpere med penger. Det var ugudelig ondskapsfuldt av nogen få mektige menn å monopolisere jordens rikdomskilder og det var ufrett, at de »fattige og ydmyke« skulde lide nød på grunn av dette monopol.

For det tredje måtte det kollektive system, som skulde innta individualismens plass, som holdt menneskene i sine klør, ikke fullstendig ignorere den menneskelige natur, men arbeide sammen med denne i den grad, at den ikke kom i konflikt med den menneskelige velferd. Det vil si, der skulde være både offentlig og privat eiendommsrett i den samme økonomiske plan. Hvert familjehode skulde »eie« sitt hjem, sine produksjonsredskaper og andre nødvendigheter i hans huslige, forretningsmessige eller faglige affærer. Han hadde også krav på en slik del av sin produksjon, som måtte være nødvendig til opholdelse av hans husholdning og beskjeftigelse. En mann kunde trods alt kun spise en viss mengde, bruke en bestemt mengde klær, og benytte sig av en slik husly som vilde sikre ham fra å lide. Hvadsomhelst han produserte mer end dette gikk inn til det almene »forrådshus« til samfundets bruk. Denne overflod vilde være nødvendig for å ta vare på de, som ikke kunde arbeide, i tilfelde av utvidelse og til andre formål.

For det fjerde skulde hver kommune eller samfund være en uavhengig enhet. Det vilde ha sin egen biskop og andre tjenestemenn, sitt eget forrådshus, sit eget virke, egne fabrikker, ansettelsesbyråer etc. Kommunene kunde utveksle ideer og godket med rund hånd, men hovedsagelig selv lage de ting som vilde være påkrevet til dets underhold — landmannsprodukter, klær, sko, hatter o. s. v. Dog vilde alle disse adskillte enheter være under en hovedbestyrelse — det presiderende biskopsråd. Det vil si, hvad deres materielle affærer angikk. I åndelig henseende vilde det presiderende biskopsråd og kommunene være ansvarlig overfor kirkens presidentskap.

For det femte skulde denne nye kollektivisme, som Profeten kallte »den forenede orden«, hvile paa religionens klippefaste grunnlag.

Og her kommer vi til en forbløffende side ved Mormonismen, som den blev grunnlagt av Joseph Smith. For Mormonismen var efter grunnleggerens plan ikke bestemt til å være en kirke, en religion eller en sekt, men et fullstendig samfund. En kan ha mistanke om, at det kanskje var dette faktum, som var hovedårsaken til konflikten mellem Mormoner

og Ikke-Mormoner, både i Missouri og Illinois. Det var sikkerlig tilfelde i Utah på Brigham Youngs tid. Det sosiale, økonomiske og det politiske var uoploselig forbundet med det religiøse. Hos de tenkende idag vilde ikke dette ha mødt så megen motstand, med vort utvidede syn og forståelse av den menneskelige velferd, som det gjorde i Mormonismens tidlige dager, før moderne sosiale ideer var begynnt å kalde på opmerksomhet. Joseph Smith vilde underordne alt den menneskelige lykke — guvernement, forretninger, kunst og literatur såvel som religion. For Mormonprofeten var likesom Jesus, en umiskjendelig individdualist, enskjøndt ikke i den almindelige indskrenkede forstand. De skribenter som gjør de sosiale lærdommer til det sentrale i Jesu religion, har en overordentlig missopfatning av Nazareerens begreper. »Derfor skal I være fuldkomne likesom eders fader i himmelen er fuldkommen«, det var det hovedsakelige for ham. Han sa ikke: »Elsk din neste *mer enn dig selv*«. Han sa heller: »Du skal elske din neste *som dig selv*«. Det var for en stor del gjennem tjeneste og samfølelse den menneskelige karakter skulde utvikles. Men det sentrale ideal i Jesu religion, skjøndt ikke i den kristendomm som avløste den, var »livet i overflod« — og »livet i overflod« er individduelt, ikke kollektivt.

Således var det med Joseph Smith. I hans teologi og religion var den viktigste ting i universet den menneskelige personlighet. Denne tanke vil bli klarere eftersom vi skrider frem i vor undersøkelse. For å fuldkommengjøre denne personalitet — det vil si, å gjøre den lik Gud, må alt annet medvirke — jorden, menneskelig regjering, kommersialisme, andre personligheter, endog religionens skikkelse. Vi skal snart se, hvorledes denne sentrale idé forgrenes i hele hans tankesystem. Hvis det individdualistiske system på hans tid hadde vært mer gunstig til utvikling av den menneskelige personlighet end den kollektive, så vilde Joseph Smith ha arbeidet for det.

Met det var ikke gunstig, det var med bestemthet uforenelig med en slik utvikling. Og så utarbeidet han en kollektiv plan. Men hjertet i hans religion, den maktpåliggende beveggrunn i den, var den gradvise utfoldelse av den menneskelige personlighet — ikke hos en mann eller endel menn, men hos alle mennesker. Mormonlederen blev bekjennt med, at der findes ingen makt i den menneskelige verden så sterk som religionens — som i troen på Gud — som i troen på sine egne muligheter og mål, som i troen på en fremtidig tilværelse med et herliggjort menneske, som i troen på frelse fra synd, som i troen på en uophørlig vekst for den menne-

skelige ånd. Han hadde set denne makt arbeide i ham selv. »Jeg var en kantet sten«, siger han på sin åpne maleriske måte, »inntil Herren tok mig i hånd og slipte mig«. Han hadde også set denne makt omdanne sine disipler fra å være menn og kvinner dominert av egeninteresse, til å bli menn og kvinner dominert av fellesinteresse. Og han stolte på, at denne religonens makt vilde arbeide i og gjennem den *forenede orden*, så at den kunde bli en faktor i karakterens utvikling.

* * *

Det er tusind ganger å beklage, at de religiost forblinnede i det vestlige Missouri ikke lot Mormonerne være der lenge nokk til, at vi kunde få konstatere, hvad Joseph Smith's prinsipper i den forenede orden vilde ha frembrakt under praktisk anvendelse.

For alt hvad vi vet, hadde der gjerne i Jackson County og dets omgivelser reist sig en oase i den store orken av det konkurerende og individdualistiske system i Amerika, som vilde ha pådrat sig verdens øine. Det var et eksperiment, som var værd å prøve. Og det skulde ha vært latt i fred. Som det var, pekte dog dette forsok i disse lokaliteter ut veien til noen interessante forenede forsøk senere, spesielt i det unge Utah på Brigham Youngs tid.

Ikke i Zion, men i Thompson, en liten koloni utenfor Kirtland, Ohio, blev forsøket med den *forenede orden* forst provet av Profeten.

Det erindres kanskje, at i 1831 flyttet hele kirkens Colesville »gren« inn til Thompson. Der var seksti medlemmer. Det huskes kanskje også, at før de ankom, var Edward Partridge blit ordinert til biskop, organisatsjonens første, og at han var blit overlevert planene til den *forenede orden* av Profeten med ordre om å sette den i praktisk utforelse i Thompson. Partidge gjorde det — med hvilke resultater vet vi ikke. Gjennem sommerens løp flyttet medlemmerne til Zion i Missouri, hvor de blev optatt i en større gruppe på tolv hundrede personer. Ordenen blev med engang igangsat i Jackson County under biskop Partridge's ledelse, som antagelig kjennte til planens prinsipper og detaljer bedre enn nogen annen unntagen Profeten selv.

Et par dokumenter er opbevart levninger fra hine dager. De oplyser oss om de retmessige transaksjoner forbundet med oprettelsen av ordenen. Det ene er utstedt av Titus Billings og Edward Partridge, det annet av Edward Partridge og Titus Billings. I det første overdrar Billings til biskopen »diverse mobelartikkler, to senger med ekstra klær, gårdsred-

skaper, to hester, to vogner, to kjør, to kalver« — til en samlet verdi av tre hundrede seksten dollar og femti cent. Disse redskaper og dyr er straks overdrat ham igjen med »et stykke land«, verdi ikke opgitt. Det var Billings »forvaltning«. Denne ombytning av eiendom foregikk »i den hensikt å anskaffe landjord i Jackson County, for å opbygge det Nye Jerusalem, ja Zion, og for å bortfjerne de fattiges og trengendes savn«. Kontrakten siger, at Billings først hadde »betalt sin gjeld«.

Billings for sin del var enig i å »frafalle all min rett og andel i overfornevnte eiendom«. Også i tilfelde av »overtredelse«, ved hvilken han vilde miste sin beståen i kirken og derfor også i ordenen, skulde han gi tilbake »leiekontrakten« og derpå betale »mellemværenet på lånet« til biskopen. Fra vårt nuverende syn var det viktigste punkt denne paragraf: *»Jeg, Titus Billings, forplikter mig til å betale skattene, samt å betale årlig til biskop Edward Partridge, eller hans efterfølger i embede, til kirkens gagn og nytte, alt som jeg fremstiller og erhverver mig utover det som er nødvendig til ophold else av mig selv og min familje«*. Biskop Partridge på sin side bandt sig, på kirkens vegne, til å tillate Billings (1) å »ha og ta vare på overfor nevnte eiendom, for å bli brukt og tatt i besiddelse på en måte, som synes ham å være passende og riktig«; (2) å »sorge for at samme blir anvendt i overfor nevnte hensikt«; (3) for å »opholde »Billings og hans familje« i tilfelde av deres uduelighet på grunn av svakhet eller gammel alder«, midlene til å bli tatt »utav et fond i hans varetekt tilskikket dette bruk«, og, i tilfelde av hans død, å sørge for hans enke og umyndige barn, og, i tilfelde begge foreldres død, å underholde barnene til de nådde myndighetsalder. Barnene skulde dog være »undergivne de samme betingelser årlig som deres foreldre« hadde vært. På sådanne betingelser var det enhver modtokk medlemskap i ordenen. Det var et svar på alle de økonomiske nødvendigheter hos individet — forutsatt at det virket. Det bortfjernet »fryktfamiljen«, som skygger det moderne menneske — frykten for arbeidsløshet, frykt for armod i tilfelde av sykdom og gammel alder, frykt for utilstrekkelig føde og bekledning og mangel på husleie gjennem arbeidsløse år; i et ord, frykten for fattigdom. Det brakte også den økonomiske avindsyke og misundelse ned til det minst mulige. For, på trods av at to familjehoder ikke hadde akkurat samme slags hus, den samme mengde indbo, eller de samme produksjonsredskaper, men alt var tilmålt i forhold til familjens størrelse og trang, så hadde hver mann nok å spise, nok klær til sitt bruk, og et hus til å bo i, og det krevdes av hver mann å bringe til forrådshuset det, som han produserte mer enn han var i trang

for, enten det var meget eller litet, enten det var biskopen eller det mest ringe medlem. Loven var en ensartet håndhevelse i ordenen.

Av to gode grunner mislyktes dog projektet. For det første blev det brakt til en stop ved at hele Mormonsamfundet blev utdrevet av countyet. For det annet, så var de rike og velhavende i kirken til en viss grad uvillig til å overlevere alt de eide til fellesfondet og derpå gi tilbake alt det overflødige av deres produkter til folkets bedste. Deres tro på den nye rørelse sviktet på dette punkt. Med den fattige klasse var det anderledes. De hadde litet å tape og alt å vinne.

Mormonlederen gjorde ingen forsøk på å etablere ordenen i Far West traktene eller i Nauvoo. Planen blev offentlig forlatt straks efter Mormonernes ankomst til Illinois og blev ikke forsøkt opigjentatt før engang i sytti årene i Utah.

Årsaken til, at Brigham Young ikke igangsatte den Forenede Orden blandt sitt folk, da de først ankom til Saltsjødalen, vites ikke. Fra vårt synspunkt idag måtte det ha vært en skjelden anledning for pionerlederen.

Vi kan tenke oss to årsaker, men det er ikke sikkert, det er de samme som Brigham Young hadde. Var det fordi han hadde hørt ugunstige ting om ordenens gang i Zion? Han var ikke et medlem av samfundet der. Eller var det fordi byrden ved å bære en ny økonomisk plan til gjennemførelse vilde bli for tung ved siden av den kolossale opgave å lede et helt folks utvandring over et praktisk talt sporløst land? Eller var det, fordi han ikke var så innstillet på dette som Joseph Smith og ikke var fortrolig med sin styrke?

Iallefald forsøkte ikke engang Young å oprette ordenen blandt sitt folk, før han var for gammel til å gi den den opmerksomhet personlig, som var nødvendig for dens suksess, ennskjøndt der like fra Utah's tidligste dage hadde vært gjort store anstrengelser for ko-operasjon i ethvert økonomisk foretagende. Selv under den Forenede Orden hadde der vært nogen bemerkelsesværdige bedrifter.

I året 1883 besøkte utgiveren av »Looking Backward«, Edward Bellamy, Utah for å studere Mormonernes økonomiske system. Han hadde en samtale, som varte i tre dage, med Lorenzo Snow, en av apostlene. Snow, som hadde vært en student ved Oberlin College i Ohio, var en intelligent forretningsmann såvel som en høi kirke-embedsmann. De to gjennemgikk detaljene i det nye økonomiske utkast, samt de Utah-helliges ko-operative bestrevelser. Bellamy reiste derifra, ikke bare med en hel del inspirasjon, men med nogen fundamentale ideer, som han overførte til sin bok. Det er blitt påstått, at »Looking Backward« hadde en hel del innflydelse

ved dannelsen av Sovjet Russland. Hvis det er tilfelde, så tilfalder oprindelig æren (eller skylden) for hvad som er foregåt der de siste år, denne Mormonplan. Hvordan det ellers måtte være, så er det sikkert, at Bellamys bok var en hel del påvirket av det, som forfatteren blev fortalt av Lorenzo Snow.

Den Forenede Orden var praktisert i tre forskjellige former i det tidlige Utah.

En av disse var en samvirke-organisasjon. Den blev dannet av Brigham Young, når han så de svære formuer, som ophopet sig, ved private foretagender på folkets bekostning. Kjøbmennene brakte vognladninger av varer inn på området og solgte dem til ublu priser. Derfor organiserte han et system av sammenhengende forretninger, som eiedes av massene. Der var en »koop-butik« i hver eneste koloni, det samme hvorliten, med tre hovedforretninger i like mange deler av området, mens tilforselsforretningen var i Salt Lake City. Forutsetningen var, at hvert familjehode skulde eie aksjer i organisasjonen. Systemet var kjennt under det klingende navn: »Zion's Cooperative Mercantile Institution«, forkortet til: »Z. C. M. I.«

Før denne tid hadde Lorenzo Snow sat i kraft en ko-operativ plan i sin egen hjemby, Brigham City, i den nordlige del av staten. Det var dog bare de strengt offentlige institusjuner, som var samfundseiendom — smør og ostfabrikken, ull, valsene, forretningene og det meste av kveget. Samfundet eide og drev også en bomullsfarm i den sydlige del, hvorfra de fikk råmaterialene til fabrikasjon.

Begge disse nye bevegelser var meget vellykket, inntil jernbanens annkomst i 1869, da Snow's tiltak slog feil, eftersom produksjonsomkostningene var høiere der. En annen form for den Forenede Orden eksisterte i en liten koloni i det sydlige Utah, Orderville. Den var fullstendig kommunistisk. Den eneste individuelle eiendom var bekledningen, og alle spiste ved et felles bord. Den virket ikke meget tilfredsstillende på trods av, at det var en liten by, en slags stor familje, ennskjøndt de, som nu er gammel, men som var barn på den tid, med glede erindrer sitt liv i ordenen — hvilket bare er naturlig for en hukommelse, som i almidelighet erindrer det behagelige og begraver det dårlige. I en større kommune vilde den antagelig ha slått feil lenge før den gjorde.

Men en form, som overgikk de andre og som var en hel del mer suksessfull, ja det heldigste forsøk i hele Mormonismens tid, fandtes i en liten koloni, også i den sydlige part av landet, som het Glenwood. Ordenen der svarte fullkomment til,

hvad Joseph Smith må ha hat i tankene, da han oprettet bevegelsen. Den viser ideen på den bedste måte.

Kommunen talte omtrent fem hundrede personer, som alle tilhørte Momon-kirken. Stedet lå som et rede mellem lave fjell med utsyn over en skjon dal i vest, mens den i syd-øst hadde adgang til et av de bedste opland, som fandtes noget sted. En biskop presiderte over »grenen«, som en slik gruppe betegnes av de Hellige. Der var ikke nogen politisk regjering. Hvert familjehode (i disse dager gikk altid Mormonerne under familjehode) eide sitt hjem, bygrunnen som hans hus stod på, og møblene i sitt hjem. Det var endel av hans »forpaktning«. Han hadde også sin egen beskjeftigelse — som var, hvad han følte sig bedst skikket til å gjøre. Det kunde være gårdsarbeid, meieri, ta vare på kvæg eller-hester, bestyre en mel-mølle eller ullvalse, garve lær, lage sko eller reparere dem, lage gjerder eller bygge hus, betjene i en forretning, være en skredder, bokholder eller skolelærer. Der var ikke bruk for nogen sakfører i den kommunen, for biskopen avgjorde alle saker for ingenting, og jordmoren brakte ikke bare barn inn i verden, men så til syke og folk som hadde møtt med ulykker. På denne vis var fordelingen av arbeid tilveiebrakt på den mest ideelle måte.

Husholdningens nødvendigheter blev tilført på en enestående måte. Regelmessig kom gårdbrukeren på døren med mel og poteter, slakteren med kjøtt og fett, hønseopdretteren med kylling og egg, meieristen med smør, ost og melk o. s. v. Hver enkelt av dem spurte, ikke »hvor meget av dette har De råd til idag, frue?« men heller: »hvor meget av dette trenger De?« Nårtidsomhelst barnenes skotøi trengte fornyelse eller reparasjon, blev de sendt til skomakeren. Eller, i tilfelde de trengte en ny frakke eller et par overalls, så gikk de til forretningen. Der blev ikke nevnt penger. Ingen der hadde penger eller trengte dem. Alle menn og gutter fikk sin betaling ved »kredit«. Det, som de kjopte, gikk ned på debetsiden i deres konto, og hvad de tjente på kredittsiden. Ved enden av hvert år blev bøkene gjort op, så at mennene viste, hvor de stod. Enhver kompetent mann arbeidet. Han måtte, eller også blev han utelukket fra ordenen. Den late skulde ikke hverken spise den arbeidenes brød eller bære hans klær. Det var loven. Hvis nogen lekte syk under mistenkelige omstendigheter, blev vedkommende opvartet av en kommite, som undersøkte saken. Var kommiteens mistenksomhet vel begrunnet, måtte han tilbake til arbeid; hvis ikke, blev han tatt vare på og levte like godt, som om han var i arbeid.

Gutter måtte også arbeide, hvis de var istand til det, og

unge menn, som endnu ikke var blit »familjehoder«. Gjennem sommerens løp, når der ingen skole var, måtte guttene renske havene, sidestiene og gatene, så at byen så ren og pyntelig ut. De arbeidet under en tilsynsmann, i almindelighet en aldrende mann, som ikke kunde gjøre noget annet, og deres »kreditt« blev holdt tilgode til den tid, da de selv inngikk i ekteskap. Pikene hjalp deres mødre med husarbeidet. Så snart en ung gutt hadde nådd den alder, at han var fullt ferdig med stenmeskiftet, blev det ventet av ham å gjøre to ting: Å velge et arbeidsfeldt og å se sig om efter en kone. Efter å ha opøvet sig i et fag samt mottatt sin »pikes« samtykke, tok han henne til St. George (en koloni lenger syd), og der blev de viet i »Templet«, Mormonernes helligste sted. I almindelighet reiste to eller flere par isammen med varer produsert i Glenwood, som skulde ombyttes med varer fra St. George. Når parret kom hjem igjen, fandt de et hus til å bo i, opbygget på en tomt, som de hadde valgt, dette var blit bygget i deres fravær. De fandt huset møblert med hjemmelavet bord, stoler og andre nødvendige ting. Derefter hadde farmeren, slakteren, melkemannen og resten fåt en ny kunde og bokholderen i forretningen en ny konto å gjøre op. På søndagen gikk alle i kirken — søndagsskole om morgenen og gudstjeneste om aftenen. En gang i uken gikk menn, kvinner og barn til landsby-dansen, hvor kun anstendige og passende danser blev tillat. Hvis Glenwood hadde vært under ordenen idag, så er det helt antagelig, at alle familjer ville hat en telefon, en radio og en automobil — alle eller igen.

På denne måte tok Mormonprofeten, gjennem »Visdomsordet« og »Den forenede orden« vare på den primære menneskelige nødvendighet — kravet efter føde.

Istedetfor å ignorere det menneskelige legeme med dets fysiske nødvendigheter eller å beklage dets eksistens, som var hans tids metode, så anerkjennte han det åpent og ærlig og forsøkte å henlede opmerksomheten på dette legeme til å bli grunnlaget for noget positivt, som i fremtiden vilde forberede forholdene, under hvilke menneskene hadde levet i umindelige tider, istedetfor å benekte det og dets rittigheter. Med hvilke resultater hans økonomiske planer vilde ha arbeidet under andre forhold enn de, som han levde under, eller om disse planer vilde hat sukcess i vår industrielle og tett sammenknyttede sivilisasjon — er spørsmål, som må avgjøres av tidspunktet. En ting er iallefall sikkert, at Joseph Smith's tilhengere av idag, som nu er helt infiltret i det konkurerende system, fremdeles er omvend til Den forenede orden's prinsipper og håper en dag å se dem i praktisk anvendelse.

DEN DANSKE MISSION.

GRENSKONFERENCER

vil blive afholdt i de forskellige Grene af den danske Mission som følger:

Odense	den	13.	Februar.
Haderslev	»	14.	»
Sønderborg	»	15.	»
Esbjerg	»	16. og 17.	»
Herning	»	18.	»
Silkeborg	»	19.	»
Hjorring	»	20.	»
Brønderslev	»	21.	»
Aalborg	»	22. og 23.	»
Randers	»	24.	»
Aarhus	»	25.	»
København	»	1.	Marts.

Meget vil blive gjort for at gore disse Konferencer interessante og belærende, og Søskende saavelsom Venner burde, saa vidt muligt, overvære Møderne.

DØDSFALD.

Sorgens Haand har ramt haardt og tungt blandt Missionærerne i den danske Mission siden Begyndelsen af det nye Aar.

Først i Januar kom der Bud, at Emil L. Lauper, Ventura, Californien, hvis Søn Marcel F. Lauper for Tiden arbejder som Missionær i Herning Gren, var pludselig afgaaet ved Døden, ramt af et Hjerteslag. Og den 24. Januar modtog Præsident Petersen Telegram, at Søster Lydia White Bird, Salt Lake City, Utah, hvis Søn Hugh M. Bird præsiderer over Esbjerg Distrikt, var afgaaet ved Døden efter et længere Sygeleje. Hun havde ønsket at leve længe nok til at se sin Søn komme hjem, hæderlig afløst fra en vel udført Mission.

Broder Lauper og Broder Bird, hvis Adfærd og Virksomhed her har stedse været af en saadan Beskaffenhed, at deres Slægtninge og Venner i Amerika, saavel som vi, maa føle os stolte og lykkelige over deres Flid og Nidkærhed for Herrens Sag, nyder den mest dybtfølte Deltagelse og Sympati af Missionærer og Søskende i den danske Mission. Vi beder, at Herren vil velsigne dem med den Trøst og Støtte, som de tiltrænger i Sorgens tunge Timer.

DØD I HEYRUM, UTAH.

Harold F. Liljenquist, forhenværende Borgmester af Hyrum og forhenværende Medlem af Amtsraadet i Cache Dalen, Utah, afgik pludselig ved Døden i sit Hjem i Hyrum, Utah, Tirsdag den 15. Januar.

Han var født i København den 19. Januar 1857, Søn af Patriark Ola N. Liljenquist og Kristina Jacobsen Liljenquist, og kom med sine Forældre til Utah, da han var fem Aar gammel. Liljenquist er et af de Navne, som tilhører den Skandinaviske Missions tidligere Historie i saa meget, som Ola N. Liljenquist stod som en af de store Forkæmpere for Mormonismen i de skandinaviske Lande i Kirkens tidlige Dage. Harold F. Liljenquist har hele sit Liv været aktiv i Kirkens Tjeneste og holdt forskellige ledende Stillinger, blandt andet 12 Aar som Biskop i Hyrum Første Ward, og virkede ogsaa en Tid som Missionær i Danmark. I 1890 blev han af Præsident Wilford Woodruf kaldet til at præsidere over Københavns Distrikt, hvor han i 1892 organiserede den første Kvindelige Hjælpeforening i København.

Melvin R. Liljenquist, en Sønnesøn af Harold F. Liljenquist, arbejder for Tiden som Missionær i Odense Gren.

DØD I CALIFORNIEN.

En af det vestlige Amerikas fremragende Personligheder, Dommer Henry H. Rolapp, Utah Pioner, Jurist og Forretningsmand, afgiv ved Døden den 8. Januar i Los Angeles, Californien.

Henry Herman Rolapp var født i Flensborg den 22. Marts 1860. Under sit Ophold som Student ved Universitetet i København blev han bekendt med Mormonismen og sluttede sig til Kirken. Han arbejdede trofast i Kirkens Interesser i Danmark og England, indtil han i Aaret 1880 emigrerede til Utah. I 1881 begyndte han som Sagfører og blev i 1895 ansat som Højesteretsdommer i Utah. I 1905 blev han interesseret i Forretningslivet og blev Præsident for »Amalgamated« Sukker-Compagni og nogle faa Aar senere Vicepræsident for »Great Western« Sukker-Co. og flyttede til Denver, Colorado. Under Verdenskrigen blev han af de Forenede Staters Regering kaldt til Chicago, hvor han forestod Regeringens Forsendelse af Sukker. Efter Krigens Slutning vendte han tilbage til Ogden, Utah, og genoptog sin Stilling som Præsident for »Great Western« Sukker-Co.

Dommer Rolapp levede og døde som et trofast Medlem af Jesu Kristi Kirke af Sidste Dages Hellige. Han var i 30 Aar

Medlem af Kirkens Hovedbestyrelse for Søndagsskolerne og i mange Aar et Medlem af Kirkens Revisionskomité. I 1927—28 præsiderede han over Øststaternes Mission.

Han efterlader sig Hustru, Martha Horrock, hvem han ægtede i 1885, og to Sønner Walter R. Rolapp, Miniapolis, og Franklin H. Rolapp, Los Angeles, samt en Datter, Fru Serge F. Ballif Jr., Los Angeles.

DEN NORSKE MISJON.

DØDSFALL.

Søster Hanna Mathilde Nilsen, 69 år, avgikk med døden den 24de Jan. 1936. Begravelsen var på Nordre gravlund under stor deltagelse av Oslos sangkor og søskende. Pres. Knudsen gav begravelsens tale.

VIELSE.

Forstander Lars J. Birkeland av Haugesund og søster Anna Nordås av Bergen var viet den 11te Jan. 1936. Begge er trofaste medlemmer av kirken. Søster Nordås har vært presidentinne av Bergens K. H. F. for flere år, og broder Birkeland har altid vært et aktiv medlem av kirken.

FØDSLER.

Sønner har vært født til søster og broder Bjarne Friis, broder og søster Karl Andersen og forstander og søster Hans Nilsen av Oslo. Zion vokser.

DÅPSHANDLING.

Magna Sofie Torvik av Aalesund var døpt av elste Orson Gundersen den 16de Jan. 1936. Velkommen søster Torvik.

FRA TRONDHEIM GREN.

Dødsfall og begravelse.

Søster Jonethe Ådahl avgikk ved døden den 24 Jan. 1936 efter et smertefult sykeleie, 76½ år gammel.

Hun døde som et trofast medlem av kirken og bar helt til det siste vidsnesbyrd om sannheten av evangeliet, der hadde gitt henne så megen glede og trøst de siste år av hennes liv.

Str. Ådahl blev begravet fra Tilfredshet kapel Fredag den 31 Januar. Hoitideligheten i kapellet blev innledet med sang av Trondheims grens sangkor: »O, Brodre, lad oss henrykt smile«. Hvorefter 2nen rådgiver Anthon Skjeldam åpnet med bonn. Broder Gustav Risan holdt derefter en gripende tale over ordene: »Salige er de dode, som dor i Herren«. I vakre ord skildret han søster Ådahl som det hjærtemenneske, hun var, og bragte henne en siste hilsen og takk fra barn, barnebarn og søster, samt fra grenen. Koret sang: »Jesus, min Frelser kjær«, og forstander John Øien avsluttet den stemningsfulle hoitidelighet med bonn. Til tonerne av en sorgemarsj, spilt av søster Asgjerd N. Gran, blev kisten båret til graven av 6 brodre. Ved graven sang koret: »Ei sørg for dem som smertefri«. I det alle tilstedeværende eldster slog ring om graven, blev den inviet av forstander John Øien. Koret sang derefter »O, min Fader«. Og over graven sendte solen sine forjettende stråler, der likesom bar bud om et nytt og evig liv, over hvilket doden ikke mere har magt.

Vi lyser fred og velsignelse over str. Ådahls minne.

Solveig Astad.

Hver liden Sorg, som til Glæde vi vendte;
Hvert lidet Ord, som vi talte i Tro,
Leve og blomstre om selv vi er glemte,
Bygge fra Jorden til Himlen en Bro.

INDHOLD:

Udgivet af den danske og norske Mission.

Ansvarshavende Redaktør:
Præsident for den danske Mission: ALMA L. PETERSEN, Priorvej 12, København F.

President for den norske Misjon: MILTON H. KNUDSEN, Wergelandsvei 7, Oslo.

Medredaktør: HANS MIKKELSEN, Priorvej 12, København F.

Trykt hos F. E. Bording A/S